

**PRAMENY KE STAVEBNÍM DĚJINÁM OBJEKTŮ
NA PARDUBICKÉM PANSTVÍ PÁNŮ Z PERNŠTEJNA
V ARCHIVU PRAŽSKÉHO HRADU**

Věra VÁVROVÁ

Archiv Pražského hradu pečuje o fondy a sbírky, které se vztahují především ke stavebním a hospodářským dějinám Pražského hradu. Písemnosti a plány královského (později dvorního) stavebního úřadu patří k základním zde uloženým fondům. Tento stavební úřad, který působil na Pražském hradě a v oblasti přičleněných nemovitostí, byl podřízen české komoře. Z jejího příkazu byla rozšířena jeho působnost v 1. polovině 18. století i na císařská panství. V tomto období byl v čele stavební písař Jan Jindřich Dienebier (1722 - 1748), pod jehož vedením úřad vyvíjel značnou aktivitu. Za jeho působení se ve funkci dvorního stavitele vystřídali architekti zvučných jmen: Joh. Ant. Canevalle (1696 - 1727), Tomáš Haffenecker (1727 - 1730) a Kilián Ignác Dientzenhofer (1730 - 1751).

Zahájení stavebních prací, kterými byl úřad pověřen, předcházela velká vizitace panství, která je bohatě archivně dokumentována. Revize panství se ze strany královského stavebního úřadu vedle J. J. Dienebiera zúčastnil stavitel T. Haffenecker, dvorní tesař J. Leffer a byli zváni i další odborníci, například zvonáři. Na závěr byl r. 1729 zpracován popis kostelů a far a dále popis hospodářských budov na císařských panstvích (fond Dvorní stavební úřad i.č. 279, 280). Mezi císařským panstvím je uvedeno i panství pardubické, které r. 1560 odkoupil král Maxmilián od Jaroslava z Pernštejna.

A jaký je obsah jednotlivých zápisů, soustředíme-li se na popis kostelů? Na tomto panství se vykazuje celkem 37 kostelů z celkového počtu 110 kostelů na císařských panstvích. Dále je poznamenáno, zda-li se jedná o dřevěný nebo kamenný kostel. Nejednou se též uvádějí významné součásti inventáře a výzdoba kostela. Například v kostele sv. Petra a Pavla v Dříteči byl zjištěn starý deskový oltář sv. Václava, v gotickém presbytáři byly vymalovány erby (Pernštejnů - pozn. aut.).

Jindy je zmínka o vzniku kostela a jeho další historii. Podle jednoho zápisu byl gotický kostel Zvěstování Panny Marie v Živanicích přestaven Pernštejnů a r. 1617 renovován. V žádném zápise nechybí technická zpráva o kostelních věžích a zvonících a také o stavu zvonů. Zvláště cenné jsou plány, které doplňují každý popis kostela a jejich autory jsou J. J. Dienebier nebo T. Haffenecker. Tyto zakreslené půdorysy staveb jsou doplněny poznámkami, které ještě v pozdějších letech Dienebier aktualizoval například konstatováním, že příslušný objekt shořel. V popisech kostelů se dále hodnotí, zda-li je kapacita kostela vzhledem k počtu věřících dostatečná a je-li třeba kostel renovovat nebo postavit zcela nový. V posledním případě je určen nejbližší lom důležitý pro kamennou novostavbu.

Popis staveb na císařském panství pardubickém z r. 1729 dává možnost na základě podrobného studia rozšířit znalosti o této části východních Čech nejen pro období, do kterého se hlásí, ale i pro období starší včetně etapy, kdy byla součástí panství Pernštejnů. Tento historický pramen má význam nejen pro dějiny místopisu, ale i pro různé obory dějin umění.

Zusammenfassung

Die Bautätigkeit auf den kaiserlichen Herrschaften führte die kurze Zeit auftragsgemäß der böhmische Kammer das königliche Bauamt an der Spitze mit dem königlichen Bauschreiber Hans Heinrich Dienebier (1722 - 1748) durch. Der einigen Bautätigkeit ging die Visitation der Herrschaften vorher und das Ergebnis war im Jahre 1729 die Beschreibung und Grundriße der Kirchen, Faradayern und Wirtschaftsgebäude (Archifond HBA Nr. 279, 280). Auf der Visitation nahm auch der königlichen Herrschaften führte sich die Pernsteinische Herrschaft ein, welche der König Maxmillian von Jaroslav von Pernstein in dem Jahre 1560 kaufte. Diese historische Quelle geben die Möglichkeit, die Erkenntnisse über die Bauten und seine Verzierung auf den Pernsteinische Herrschaft zu erweitern.

